

ZACHOWANIA RYZYKOWNE DZIECI A ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW

MAŁOLETNI (Kodeks rodzinny i opiekuńczy) : to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie zawarła związku małżeńskiego przez osiągnięciem tego wieku.

NIELETNI:

- Osoba, która nie ukończyła **17 r.ż. i popełniła czyn karalny** (przestępstwo, przestępstwo karnoskarbowe, niektóre wykroczenia) lub
- Osoba, która nie ukończyła **18 r.ż. i jest/jest zagrożona demoralizacją.**

Uwaga: wyjątek stanowią nieletni o których mowa w **art. 10 § 2 kodeksu karnego**

Art.10 kodeks karny

§ 2. Nieletni, który po ukończeniu **15 lat** dopuszcza się czynu zabronionego określonego w **art. 134** (zamach na Prezydenta RP), **art. 148 § 1, 2 3** (zabójstwo/morderstwo), **art. 156 § 1-3** (umyślne ciężkie uszkodzenie ciała), **art. 163 § 1-3** (umyślne spowodowanie katastrofy godzącej w bezpieczeństwo powszechne), **art. 166** (przejęcie kontroli nad statkiem wodnym lub powietrznym), **art. 173 § 1-3** (umyślne spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym), **art. 197 § 3** (gwałt ze szczególnym okrucieństwem, gwałt zbiorowy), **art. 252 § 1-2** (wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika) oraz w **art. 280** (rozbój), **może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie**, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary.

DEMORALIZACJA:

przez pojęcie to należy rozumieć stan lub proces polegający na przejawianiu przez nieletniego negatywnych zachowań, przykładowo:

- a) popełnianie czynów zabronionych
- b) systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego
- c) używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia
- d) inne zachowanie naruszające przyjęte normy prawne i społeczne.

Każdy kto stwierdzi istnienie takich okoliczności ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, w szczególności poprzez zawiadomienie o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, Sądu Rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NIELETNIEGO (Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich):

Czyn karalny:

- jest to każde **przestępstwo** (w tym karno-skarbowe) oraz katalog **11 wykroczeń**:
 - art. 51 Kodeksu Wykroczeń (KW) zakłócanie porządku
 - art. 69 KW niszczenie znaków
 - art. 74 KW uszkodzanie urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu
 - art. 76 KW rzucanie przedmiotami w pojazd będący w ruchu
 - art. 85 KW zmiana znaków, sygnałów drogowych
 - art. 87 KW prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu
 - art. 119 KW kradzież – wartość do 250 zł
 - art. 122 KW paserstwo - wartość do 250 zł
 - art. 124 KW niszczenie mienia - wartość do 250 zł
 - art. 133 KW spekulacja biletami wstępu
 - art. 143 KW utrudnianie korzystania z urządzeń użytku publicznego

WOBEC NIELETNICH SĄD RODZINNY MOŻE:

Środki wychowawcze:

- a) udzielić upomnienia,
- b) zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzenia się w stan odurzenia,
- c) ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna,
- d) ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego,
- e) zastosować nadzór kuratora (**maks. do 21 r.ż.**),
- f) skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
- g) orzec zakaz prowadzenia pojazdów,
- h) orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego,
- i) orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, w młodzieżowym ośrodku socjoterapii albo w ośrodku szkolno – wychowawczym,
- j) zastosować inne środki zastrzeżone w UPN do właściwości sądu rodzinnego jak również zastosować środki przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym

Środki poprawcze (stosowane do 21 r.ż.):

- k) orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym,
- l) warunkowo (na okres od 1 roku do 3 lat) zawiesić umieszczenie w zakładzie poprawczym stosując w okresie próby środek wychowawczy

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RODZICÓW, OPIEKUNÓW PRAWNYCH I OSÓB SPRAWUJĄCYCH PIECZĘ.

Kodeks Karny

art. 210 KK

§ 1 kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, **podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.**

§2 Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega **karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.**

art. 208 KK

Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, **karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.**

art. 207 KK

§ 1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny **podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.**

§ 2 Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, **sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.**

§ 3 Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, **sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.**

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy

art. 92

Dziecko pozostaje, aż do pełnoletniości pod władzą rodzicielską.

art. 96

Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

art. 109.

§ 1 Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wydaje odpowiednie zarządzenia.

§ 2 Sąd opiekuńczy w szczególności może:

- zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
- określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
- poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,
- skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo – wychowawczej

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich:

art.7

§ 1. Sąd rodzinny może:

- 1) zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym;
- 2) zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.

art. 8

§ 1. W wypadku gdy rodzice lub opiekun nieletniego uchylają się od wykonania obowiązków nałożonych na nich przez sąd rodzinny, sąd ten może wymierzyć im **karę pieniężną** w wysokości od **50 do 1 500 złotych**.

§ 2. Sąd uchyla karę pieniężną w całości lub w części, jeżeli osoba ukarana w ciągu 14 dni usprawiedliwi swoje zachowanie lub przystąpi do wykonywania nałożonych obowiązków.

Kodeks Wykroczeń

art. 89

Kto mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7, dopuszcza do przebywania małoletniego na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego, **podlega karze grzywny albo karze nagany**.

Kodeks Cywilny

art. 426

Małoletni który nie ukończył lat 13 nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.

art. 427

Kto z mocy ustawy lub umowy (np. wychowawca na kolonii, wycieczce lub zimowisku) jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku lub stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tą osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo, że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

ZAGROŻENIA/ZACHOWANIA RYZYKOWNE:

- ucieczki z domów,
- spędzanie wolnego czasu z osobami, które prezentują zachowania świadczące o ich demoralizacji,
- przebywanie w grupach przestępczych,
- kontakty z subkulturami młodzieżowymi,
- zagrożenia wynikające z korzystania Internetu i innych urządzeń multimedialnych,
- brak nadzoru ze strony osób, które są do niego zobowiązane,
- spożywanie alkoholu i środków odurzających,
- przebywanie w miejscach zagrożonych i niebezpiecznych, jak również w centrach handlowych
- inicjacja seksualna/współżycie/czynności seksualne (poniżej 15 r.ż.)/prostyтуowanie się.

Akty prawne:

Kodeks cywilny,

Kodeks karny,

Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

Kodeks wykroczeń

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Opracowanie: Alina Prusinowska-Marek.